

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Festmény aukciós katalógusban való megjelentetésének és kiállításának jogszerűsége

Ügyszám: SZJSZT 23/2001

A rendőrség által feltett kérdések:

1. Kassák Lajos, Képarcitektúra című festményének a B. Galéria Tavaszi Aukció ... című kiadványának 11. oldalán, olyan módon való megjelentetése, hogy azt fehér papírral leragasztották, és az alábbi felirattal látták el: „A mű reprodukálásához, e katalógusban való megjelenéséhez a Kassák jogok örököse a kép tulajdonosának kérése ellenére sem járult hozzá.” anélkül, hogy a szerzői jogok birtokosa a megjelentetéshez a hozzájárulását megadta volna, alkalmas-e a szerzői jogok megsértésére, illetve a szerzői jogok megsértése folytán vagyoni hátrány okozására?
2. Alkalmas-e a szerzői jogok megsértésére, és azok megsértésével vagyoni hátrány okozására Kassák Lajos Képarcitektúra című műalkotásának, a szerzői jogok birtokosának hozzájárulása hiányában, a B. Galéria aukciós kiállításán való szerepeltetése?
3. Megállapítható-e, hogy a fenti magatartásokkal külön-külön, és együttesen az elkövető a sértettnek mekkora vagyoni hátrányt okozott, ha igen úgy mi ezek összege?
4. A szakértő egyéb véleménye és megállapításai.

Az eljáró tanács válasza:

Ad 1. A Szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (az Szjt.) értelmében a szerzőt vagy halálát követően jogutódát illeti meg kizárólagos jog, hogy a művet felhasználja és erre másnak engedélyt adjon.

A mű felhasználásának minősül többek között a mű *többszörözése*, (többszörözés a nyomtatással megvalósuló mechanikai a filmes és a mágneses rögzítés és másolatkészítés, a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön és a számítógépes hálózaton átvitt művek anyagi formában történő előállítás) a műpéldányok terjesztése, azaz tulajdonjogának átruházása, a mű nyilvános kiállítása.

A műről készült reprodukció aukciós katalógusban való szerepeltetése a mű Szjt. 18. § (1) és (2) bekezdésében foglaltak szerinti többszörözésének minősül.

E felhasználás a szerző vagy jogutóda, illetve a törvényben meghatározott esetekben a jogosultakat képviselő – a képző-, ipar-, és fotóművészeti alkotóművészek jogait kezelő egyesület – a Hungart Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társaság engedélyéhez kötött.

A Hungart az alkotóművészek és jogosultak műveinek, azok meghatározott felhasználásainak engedélyezésére, illetve díjigény érvényesítésére jogosult szervezet. Meghatározott esetekben az alkotók elhatározása, az ún. önkéntesség elve alapján a Hungart ugyancsak jogosult a felhasználás engedélyezésére, illetve a díjigény érvényesítésére. Ez az Szjt. 91. §-ának (1) bekezdésében foglalt ún. kiterjesztett közös jogkezelés, amelynek értelmében a képzőművészeti műalkotások jelen tényállás szerinti reprodukálását a Hungart engedélyezi.

Az eljáró tanácsnak tudomása van arról, hogy az Szjt. 91. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezés alapján – amely lehetővé teszi, hogy a közös jogkezelést végző egyesület által végzett jogkezelés szempontjából érintett jogosult (szerző, jogutód) az egyesülethez intézett írásbeli nyilatkozatban előzetesen tiltakozzék a szerzői teljesítmények közös jogkezelés körében történő engedélyezése ellen – Kassák Lajos jogutóda kivált a kiterjesztett jogkezelés köréből, így a Kassák művek többszörözését a jogutód engedélyezi.

A Hungart Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület erről szóló közleménye a Műértő c. folyóirat 2001. februári számában jelent meg, amelynek értelmében Kassák Lajos műveinek reprodukciós felhasználási jogait 2001. január 1-től a jogosult kérésére nem a Hungart Egyesület, hanem a jogtulajdonos képviseli.

Jelen ügyben a művészeti árverés szervezője, aki egyben a katalógus felelős kiadója, Kassák Lajos Képarchitektúra című festményéről készült másolatnak a közlésére – Kassák Lajos jogutóda engedélyének hiányában – nem volt jogosult, így gyakorlatilag másként, mint az adott esetben nem is járhatott el. Az árverési katalógusban ugyanis a szakmai szokásoknak megfelelően szerepelni szokott a kép adatainak leírása mellett maga az árverésre kerülő alkotás reprodukciója is. Jelen esetben erre éppen a jogosult engedélyének hiányában nem kerülhetett sor.

Az ilyen módon való közlés nem minősül a szerzői jogok megsértésének, és ezzel összefüggésben a jogosultnál nem keletkezett vagyoni hátrány.

Ad 2. A kérdés megválaszolásához a szerző által létrehozott műpéldány tulajdonjoga, illetve a szerzőt (halálát követően a jogutódot) a művel összefüggésben megillető szerzői jogok viszonyából kell kiindulni. A szerzői alkotásokat tekintve egyébként elsősorban a képzőművészet terén vetődött fel a kérdés, hogy vajon a műalkotás (szobor, festmény) megvásárlásával az új tulajdonos megszerzi-e a szerzői jogokat vagy azok egy részét. Tehát megilleti-e a festmény tulajdonosát a reprodukálás, a másolatkészítés vagy a mű kiállításának a joga?

A hatályos szerzői jogról szóló törvény rendelkezéseiből következik, hogy egyrészt a műpéldány, azaz a művet megtestesítő dolog tulajdonjogának a megszerzésével nem szerezhetők meg a szerzői jogok, másrészt a műpéldány, mint dolog átruházása elválnak a felhasználási jog átengedésétől; azaz két külön jogi aktusról van szó, a tulajdonjog átengedésébe nem lehet a felhasználási jog átengedését beleértetni.

Az Szjt. (X. a képzőművészeti, építészeti, műszaki és iparművészeti alkotások, művészi fényképek kiállítására vonatkozó fejezetének) 69. §-ának (1) és (2) bekezdése, a műalkotáshoz fűződő tulajdonjog és a szerzői jogok elválását alátámasztandó úgy rendelkezik: a képzőművészeti, fotóművészeti, iparművészeti és ipari tervező művészeti alkotást tulajdonosa időlegesen a szerzői jog gyakorlása végett köteles a szerző rendelkezésére bocsátani, ha ez méltányos érdekeit nem sérti.

A 69. § (2) bekezdésben foglaltak szerint a képzőművészeti, fotóművészeti, iparművészeti és ipari tervezőművészeti alkotás kiállításához a szerző beleegyezése szükséges.

Összefoglalva tehát, a képzőművészeti alkotásokra vonatkozó utóbb említett szabályból

következik, hogy a műalkotások tulajdonjoga és a szerzői vagyoni jogok (felhasználói jogok) elválnak egymástól, és bizonyos esetekben, amikor a műpéldány tulajdonosa és a szerzői jogok alanya egymástól különböző személyek az érdekek összeütközésbe is kerülhetnek egymással.

A törvény 69. §-ának fentiekben idézett (2) bekezdése a kiállításához a szerző beleegyezését írja elő. Ez a rendelkezés elsősorban a szerző személyéhez fűződő jogainak a gyakorlása szempontjából jelentős, a szerzőnek nem lehet közömbös, hogy mely szerzők társaságában és milyen környezetben állítják ki a művét. Az engedély fejében joga van a kiállítás esetén díjazást is követelni, erre azonban a gyakorlatban általában nem kerül sor, hiszen a szerző alapvető érdeke, hogy minél nagyobb körben megismerjék.

A szerzőnek az Szjt. 16. §(1) bekezdésében és a 17. §. g) pontjában foglalt jogának a megsértése valósult meg a kép engedélye nélküli kiállításával, ezzel azonban vagyoni hátrány okozása nem állapítható meg. Az eljáró tanács egyben utal arra is, hogy az aukciós kiállítás nem minősül klasszikus értelemben vett kiállításnak, mivel annak célja a mű értékesítése, illetve az értékesítése érdekében a mű közszemlére állítása.

Ad 3. Az eljáró tanács az 1. és 2. pontban kifejtettek értelmében a jogsértéssel leírt elkövetői magatartással összefüggésben vagyoni hátrányt nem állapít meg.

Ad 4. Az eljáró tanács a vagyoni hátránnyal kapcsolatban utalni kíván az Szjt. 70. §-ának (1), (3) és (5) bekezdésében foglaltakra, amelynek értelmében a képzőművészeti alkotás tulajdonjogának kereskedelmi tevékenységet folytató gazdálkodó szerv közreműködésével történő értékesítése esetén a vevő (aukciós ház) a vételár 5%-nak megfelelő összegű szerzői jogdíjat köteles a közös jogkezelő szervezetnek befizetni. A díjat a szerzők és a jogutódok között osztják fel. Kassák Lajos műalkotásának értékesítése esetén e díjat a szerzői jogok örökösének fizetik meg, ilyen értelemben tehát a jogutódnak is érdekében áll a műpéldány értékesítése.

Budapest, 2001. július 18.

dr. Koltay Krisztina
a tanács elnöke

dr. Debreczenyi Ferenc
a tanács előadó tagja

dr. Pálos György
a tanács szavazó tagja